

הקוד האתי של האחיות והאחים בישראל

הקוד האתי הינו המצפן המוסרי המכוון את האחיות והוא מושתת על מערכת הערכים המוסריים שבבסיס החברה והמקצוע.

העשייה הסיעודית מוגדרת, בעיקרה, כמערכת יחסים דינמית, איכפתית ותומכת, שבה מסייעים האחיות והאחים למטופל, למשפחתו ולקהילה להשיג בריאות מירבית ולשמרה ככל שניתן.

על האחיות והאחים בישראל לייעד את מאמצייהם לקידום הבריאות, למניעת מחלות ולגילוי מוקדם, לשמירת הבריאות ולהקלת סבל, להגנה על זכויות המטופלים ולהבטיח, ככל שניתן, מוות בכבוד ובשלווה כאשר לא ניתן עוד לקיים את החיים.

האחיות והאחים בישראל, נוטלים על עצמם מחוייבות לאתיקה המקצועית, כמתחייב מכללי הקוד אתי המתומצתים להלן.

מרכיבי הקוד האתי

הקוד האתי מציג את הקשר שבין ערכים נבחרים לבין זכויות המטופל וחובות המטפל, תוך שהוא מכוון בהערות ובהבהרות למגבלות, לסייגים ולתנאים מסויימים.

התוויותיו של הקוד מכוונות לשלושה תחומים:

1. לאחיות והאחים ולמטופלים.
2. לאחיות והאחים ולחברה.
3. לאחיות והאחים ולעמיתיהם בסיעוד ובמקצועות אחרים.

מטבע הדברים, שוררת מידה של חפיפה ושל טשטוש גבולות בין הערכים של הקוד האתי, ולעיתים אף צרות דילמות בהתוויות בתחומים שונים. לפיכך נדרשים האחות והאח, בכוחם הם, להכריע על פי שיקול דעת מקצועי על קדימויות.

1. האחריות האחים והמטופלים

הבהרות והערות	חובת האחריות ואחים בישראל	זכות המטופלים	ערך/עיקרון
אין להפלות אדם בגין מחלתו, נכותו וכו'; הטיפול ייעשה על-פי שיקולים מקצועיים בלבד; באותם מקרים שבהם עלול הטיפול להזיק למטפל יש לשקול הפקדת המטופל בידי מטפל מתאים אחר.	להבטיח את שמירת זכויות האדם, ערכיו ואמונותיו של המטופל; לטפל ללא משוא פנים וללא אפליה בגין גזע, דת, לאום, מין, גיל, השתייכות פוליטית, מעמד חברתי או מצב בריאותי.	לקבל טיפול ללא אפליה או משוא פנים.	כבוד האדם בחייו ובמותו
יש להתייחס לצורכי המטופל ולצורכי משפחתו כאחד; במקרים של התנגשות בין הצרכים השונים יש לנסות לבחון חלופות מוסכמות שאין בהן כדי לפגוע במטופל.	להתייחס לצרכיו של המטופל ולהשפעתם על משפחתו.	לקבל טיפול העונה על צרכיו הבריאותיים, הרגשיים, הרוחניים והתרבותיים.	
	ליזום פעולות לזיהוי צרכי המטופל, כאשר הוא אינו מודע להם או אינו מבטא אותם.		
	להכיר בשייכות המטופל למסגרות חברתיות שונות ולשתף בטיפול בו אנשים משמעותיים עבורו ולפי בחירתו.	לקבל טיפול תוך התייחסות לשייכותו למסגרות חברתיות נוספות (משפחה, קהילה, עבודה).	
כאשר לא ניתן לשחרר מטופל מחרדה או כאב, על האחריות והאחים להקל על הסבל ככל שניתן.	לשמור על נוחותו, לשחררו מסבל, מחרדה ומכאב ולהקל עליו ככל האפשר.	למות בכבוד תוך שמירה על ערכיו ועל עצמאותו.	
לאפשר למטופל, על פי בקשתו, למות בביתו תוך מתן תמיכה לו ולבני משפחתו.	לאפשר לאדם הנוטה למות, לממש את מירב משאלותיו, תוך שימוש בדרכים מגוונות.		
	לסייע למשפחתו של המטופל הנוטה למות להתמודד עם האובדן.		

הבהרות והערות	חובת האחיות ואחים בישראל	זכות המטופלים	ערך/עיקרון
יצירת בסיס להסכמה מדעת הוא חלק מאיכות הטיפול.	למסור את המידע למטופל בהתחשב ברצונו וביכולתו לקבל את ההסבר ולהבין אותו.	לקבל מידע הקשור באבחנה, בטיפול ובתוצאותיו לרבות סיכונים, סיכויים וחלופות טיפול.	אוטונומיה הסכמה מדעת
כשאין באפשרות האחיות והאחים לתת הסבר, ידאגו למסירתו על-ידי גורם מתאים אחר.	להיענות לבקשת המטופל למידע ולהסבר.		
	להבטיח שהמידע הנחוץ יינתן למטופל ו/או למשפחתו, אחרי נתן הסכמתו לכך.		
	לספק למטופל מידע שבאמצעותו יוכל להבין את מכלול החלופות הטיפוליות הקיימות ולהקנות לו אמות מידה לבחינתן.		
כשהסירוב של המטופל לקבלת טיפול, יסכן אותו או את סביבתו, יפעלו האחיות והאחים כנדרש עפ"י החוק, לתקופה ההכרחית כנדרש ממצב המטופל.	לבדוק את המניעים לסירובו, לספק מידע כדי שיבין את התוצאות האפשריות של הסירוב; לבדוק חלופות לטיפול, להסבירן ולכבד את החלטתו.	להסכים או לסרב לקבל טיפול.	בחירה חופשית
סירובו להשתתף בניסוי לא ימנע טיפול המשכי ולא יפגע בו.	לספק את המידע הקשור בעריכת הניסוי ולכבד החלטתו של המטופל.	להסכים או לסרב להשתתף בניסויים מחקרניים.	
כשמטופל אינו מסוגל לקבל החלטות, או כאשר החלטותיו עלולות לפגוע בבני משפחתו, יבחנו האחיות והאחים את השלכות הטיפול ויפעלו בהתאם לאחריותם המקצועית.	לשתף את המטופל בהחלטות הקשורות לטיפול בו תוך הכרה בסמכותו ובזכותו לקבל הכרעות הנוגעות לבריאותו.	לקבל החלטות הקשורות בטיפול בו.	חופש בקבלת החלטות
כשהמטופל אינו רוצה לקחת חלק בקבלת החלטות יש לכבד רצונו.			

הבהרות והערות	חובת האחיות ואחים בישראל	זכות המטופלים	ערך/עיקרון
במצבים בהם קיימת פגיעה ביכולת הטיפול העצמי, חובת האחיות והאחים לעודד את המטופל להשיג רמה סבירה של עצמאות, ולהבטיח שיקבל את הטיפול הנדרש.	ליזום פעולות שיביאו את המטופל להשתתף באחריות לטיפול.		עצמאות ואחריות
אין להשתמש או לנצל יתרונות במערכת היחסים הנוצרת בין האחיות והאחים לבין מטופל לצורך חדירה לתחום הפרט אשר אינה נוגעת ישירות לטיפול בו.	לשמור על פרטיותו ועל צנעתו של המטופל; אין לחשוף את המטופל מעבר לנדרש מצורכי הטיפול.	לקבל טיפול מתוך שמירה על כבודו ועל צנעתו.	פרטיות וצנעת הפרט
כשחסיון המידע עלול לפגוע במטופל או באחרים, יפעלו האחיות והאחים על פי העיקרון של בטחון המטופל והציבור, ויעשו ככל יכולתם למיזעור מידת החשיפה.	לנקוט את כל האמצעים העומדים לרשותם כדי להגן על סודיות וחסיון המידע הקשור במטופל.	לשמירה על סודיות בכל הנוגע למצבו, לאבחונו ולטיפול בו.	
	להימנע ממסירת מידע לגורמים שאינם בצוות המטפל ולהימנע משיחות אודות מטופלים החורגות מן המסגרת הטיפולית.		
באותם מקרים, שבהם נדרשים האחיות והאחים לפעול בניגוד להשקפתם המוסרית ואמונותיהם, יעבירו את הטיפול לעמיתים אחרים.	להעניק טיפול מיומן ובטוח מתוך אחריות ומחויבות.	לקבל טיפול מקצועי, מיומן ובטוח.	איכות ובטיחות

הבהרות והערות	חובת האחיות ואחים בישראל	זכות המטופלים	ערך/ עיקרון
<p>במקרים שבהם נדרשים האחיות והאחים למלא תפקידים ומשימות שאינם בתחום מיומנותם, הם יפעלו בהתאם לתנאים, ובהתאם לכישוריהם ולכשירותם. ידווחו בהקדם על מגבלותיהם לאחראים. ימשיכו לתפקד כמיטב יכולתם, תוך שמירת בטחונן ורווחתו של המטופל, עד אשר יימצא הצוות המיומן לטיפול; השיקול המנחה במקרים אלו הוא העדפת טיפול מקצועי כלשהו על העדר כל טיפול.</p>	<p>למלא תפקידים ומשימות המוטלים עליהם ובלבד שיהיו בתחום הכשרתם, מיומנותם וכשירותם.</p> <p>להתעדכן, להרחיב להעמיק ידע ולשפר כישורים מקצועיים רלוונטיים לתחום העיסוק, הן ברגיעה והן במצבי חירום.</p>		<p>איכות ובטיחות (המשך)</p>
<p>באותם מקרים, שבהם האחיות והאחים מאצילים סמכויות, הם יבדקו ויוודאו כשירות מתאימה של המטופלים ויפקחו על ביצוע התפקידים שהטילו עליהם.</p>	<p>להיות שותפים באבטחת איכות הטיפול ובקביעת תקני עשייה, בקרה ושיפור.</p>		
<p>במקרים של חשד לחוסר יכולת מקצועית או להתנהגות לא אתית של מי מחברי הצוות: יבררו את העובדות, ימנעו העלמת מידע, ימנעו מהטעיית מטופלים באשר לסיבות הפגיעה. יפעלו לפתרון הבעיה עם עמיתים וממונים, הן באורח ישיר והן בעקיפין, מבלי לפגוע במטופלים נוכחיים או עתידיים.</p>	<p>ליצור יחסי אמון בין המטופל למטפלים בו.</p>	<p>לקבל טיפול המושתת על יחסי אמון.</p>	<p>אמון</p>
<p>אין להשתמש או לנצל יתרונות במערכת היחסים שבין המטפל למטופל לצורך קבלת טובות הנאה.</p>			

2. האחריות והאחים והחברה

הבהרות והערות	חובת האחריות ואחים בישראל	זכות החברה וקבוצות בתוכה	ערך/ עיקרון
	לפעול לקידום הבריאות של החברה בכללותה ושל קבוצות בעלות עניין בריאותי משותף.	זכות לבריאות מרבית.	בריאות החברה
	ליזום פעילויות להעצמת הפרט והקהילה, ולייצג עמדות וצרכים של הקהילה.	זכות לקבוע הליכים וקדימויות בהחלטות הנוגעות לבריאות קהילתם.	העצמת מטופלים
לפעול בשיתוף עם בעלי מקצוע ועם אירגונים ועמותות כדי לתת מענה לצרכים בריאותיים וחברתיים של ציבור, ובעיקר של אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים, כגון נכים, ילדים, קשישים, עולים, משפחות במצוקה ומשפחות חד-הוריות.	לתת ייצוג הולם לאוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים בהעלאת בעיותיהם לדיון ולדבר בשמם כשאינם יכולים לבטא את צורכיהם בכוחות עצמם.	זכות לייצוג הולם.	צדק חברתי וייצוג advocacy
	לשמר את איכות הסביבה ולשפרה בעזרת גופים אחרים.	הזכות לחיים בסביבה אקולוגית בריאה.	בריאות הסביבה
	לקחת חלק בוועדות או בגופים מקצועיים וציבוריים, שיש להם קשר למדיניות בתחום הבריאות והשפעה על עיצובה.		
	ליידע את הציבור בכל הנוגע לזכויותיו מתוך ניצול אפיקי תקשורת שונים ומגוונים.		

3. האחיות והאחים ועמיתיהם לסייעוד ולמקצועות אחרים

הבהרות והערות	חובת ההנהגה המקצועית	זכות האחיות והאחים	ערך/עיקרון
במושג "ההנהגה המקצועית" נכללים: מינהל הסייעוד במשה"ב, הסתדרות האחיות והאחים, עמותות מקצועיות הנהלות הסייעוד בשרותי הבריאות.	ההנהגה המקצועית של האחיות והאחים מחויבת להכיר ולהבין את ערכיו ואמונותיו של ציבור האחיות והאחים לכבדם ולשמרם ככל הניתן.	לפעול במסגרת סביבה ומשאבים המאפשרים מתן טיפול איכותי.	כבוד העובד
	להיות קשובים לצרכים, לאינטרסים ולזכויות הלגיטימיות של אנשי המקצוע, תוך נקיטת צעדים לאבטחת סביבה ותנאי עבודה הוגנים.	לעבודה בסביבה בטוחה.	בטחון
כאשר קיים סיכון לבטיחות, תאטר גורמי סיכון, תדווה עליהם לגורמים המתאימים, תפעל ליצירת תקנים וכלים לשמירת בטיחותם של מטפלים.	ההנהגה המקצועית תפעל להבטחת תקני בטיחות ותנקוט בפעולות לשמירה על בריאות העובדים ושיפורה.	להגנה מפני סיכונים מקצועיים.	בריאות העובד
יש לעודד את המעסיקים לפתח תוכניות לקידום בריאות העובד.	העובד מחויב לשמירת בריאותו האישית.		
התרעה לגורמים מחוץ לאירגון אך ורק לאחר מיצוי התהליכים בתוך האירגון, ורק אם האירגון אינו מספק מענה הולם.	חובת ההנהגה המקצועית לבדוק את הכשלים האירגוניים ולשמור על זכויות המתריע.	חובה על האחיות והאחים להתריע על כשלים התנהגותיים באירגון.	יושרה מקצועית
תפעל לעדכון הקוד כדי להתאימו למצבים משתנים ומיוחדים.	ההנהגה המקצועית תעודד ותחזק התנהגות אתית.		
מקום העבודה והאגוד המקצועי יתמכו מוסרית, אירגונית ומשפטית באחיות ובאחים בישראל הממלאים את חובתם בהתאם לחוק ולכללי האתיקה.	חובת הקהילה המקצועית להגן ולתמוך בקבלת החלטות שנעשתה תוך שיקול דעת במסגרת כללי הקוד האתי.		נאמנות מקצועית

הבהרות והערות	חובת ההנהגה המקצועית והאחיות והחים	זכות האחיות והאחים	ערך/עיקרון
	חובת הקהילה המקצועית ליצור יחסי צוות ואווירת שיתוף פעולה, הערכה וכבוד בקרב עמיתה.	הזכות להכרה בתרומה המקצועית הייחודית בתהליך הטיפול.	כבוד הדדי ונאמנות מקצועית
	ליזום פעולות המחזקות ומטפחות הכרה מקצועית.		
	להכיר בתרומה ובייחודיות של המקצוע ובעלי מקצועות אחרים. לתאם ולפעול עם עובדי בריאות אחרים, תוך הערכת וכיבוד תרומתם הייחודית לתהליך טיפולי.		
	מחקרים ייערכו בהתאם לכללי האתיקה המקובלים. מסקנות מחקריות תקפות, ייושמו ויופנמו בעשייה הסיעודית.	לערוך מחקרים ולהשתתף במחקרים.	מקצוענות
	להכשיר עמיתים וסטודנטים.	לקבל הדרכה ולרכוש ידע עדכני.	
	ההנהגה המקצועית תפעל בדרכים לגיטימיות לשימור ולשיפור תנאי העבודה של העוסקים במקצוע.	להתאגדות ולחברות באירגון מקצועי.	חופש המאבק המקצועי
בעת נקיטת צעדים אירגוניים במאבק מקצועי לא יוזנחו טיפולים דחופים.	ליידע מטופלים, עמיתים ואנשי ציבור על צעדי מאבק מתוכננים או מופעלים.	זכות לתנאי עבודה ושכר הולמים, וזכות להיאבק עליכם.	